

DEBRECENI FŐISKOLAI LAPOK.

KIADJA: A MAGYAR IRODALMI ÖNKÉPZŐ-TÁRSULAT.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Debrecen, collegium.

Megjelenik havonként kétszer.

Felelős-szerkesztő:

BIKY ANDOR.

Szerkesztő-társai:

Debreczeni István, Pánczél József.

Kiadóhivatali főnök: **Papp József.**

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 5 korona.

Fél évre 2 kor. 50 fill.

Ifjusági egyesületeknek 4 korona.

Főiskolai hallgatóknak 3 korona.

Egyes szám ára: 40 fillér.

Husvét ünnepe.

Irta: Tarnóczi Lajos.

A nép felmagasztalta, hozsánna kiáltással királyául akarta eljegyezni s a nép vezetői pár nap múlva megfeszítették.

A nagy és örök ellentét az ész és a butaság, a megnemesedett emberi jellem és az aljas indulatok között a legkirívóbb ellentétben jelentkezik itt is.

Az egész világtörténet folyamán ott huzódik ez az igazság. Más az egyes ember, más a tömeg pszichológiája. Az egyén sokszor játékszere ennek a pszichológiának. Az egyesek megbecsülik a nagyot, védik a nemest, mellé állanak a haladásnak, de a tömeg ellene tör, elítéli, megbuktatja és megsemmisíti.

Előtte középut nincs.

Homoksvatag, melyen a szél uralkodik. Egyik percben a közszeretet, fővény hegyére emel, a másikban elsöpör alólunk hegyet, trónt és az omladékok alá temet. De ő él tovább, talán örökre, talán a földnek haláláig. Sőt új alakításokkal is kérkedik. De ezek anyaga is ugyanaz, a forma más csupán.

A bölcs szól: nincs semmi új a nap alatt.

Az egyesek uralmán, bukásán, mint veszett kigyó önmagába harap. Tömeg a tömeg ellen kél harcra, véres, pusztító küzdelmekre.

Eleme a fékevesztett vad indulat. A szertelenség az ő törvénye.

Ez ült diadalt az első virágvasárnap, ez az első nagypénteken!

A legnemesebb legnagyobbat bukott. A szeretet prófétájának a keresztfa kinja lett a vizontszeretet.

Ő tür, szelid és alázatos: annál örültekben tombol körülte a guny, a kinzás, a meggyalázás.

Igy volt, így van és így lesz ez ezen a földön mindig.

De ime nagypéntek után harmadnapra fényes elégtétel tárul elénk. Husvét első napjára elgördül a kő a koporsóról.

Az Ur él, az Ur feltámadott!

Igazságának, tanainak ereje erjeszti a földet.

Az egyesek erősebbekké, nemesebbekké igyekeznek lenni, de a tömeg lelke ma is ugyanaz.

A harc folyik. Népek lesznek, népek vesznek.

De te ember vigyázz!

A mult a jelen tükre. Ha becsület, tisztesség, a szeretet lesz eszméd, tetted, ha szemed a jövő homályába hat és ujat akarsz, a küzdelem a pusztítás sötét világában is bizva bizhatsz: nem halhat meg az ige, az eszme: Jézus feltámadott.

Öcsémnek.

*Idegen országból, egy szegény országból
Megindulva írok neked levelet.
Nem lesz e cikornyás, mint annyi sok irás,
Neked, tudom, mégis kedves üzenet.*

*Kérdezed, hogy s mint van itt a mi világunk?
Hull a könnyünk, vérünk... édes Istenem...
És hogy meddig élünk és mi lesz mivélünk:
Nagy titok. Ne kérdezd. Én se kérdezem.*

*A szíviünk megdermedt. A karunk elernyedte.
Az agyunk kiégve. Testünk hulla csak.
Előtünk ellenség. Mögöttünk ellenség
És ez az ellenség ránk, meglásd, lecsup.*

*Rab itt a mi testünk, rab itt a mi lelkünk.
Meggötözve tartja haldokló nyomor.
Próféta ki járna, utat aki vágna,
Aki kivezetne, honnan várhatod?*

*Mig a hitem lángolt, a lelkem világolt,
Amig el nem hamvadt: hittem, egy leszek,
Aki vérző sebbel, küzködő sereggel,
Ha kell vész, viharban utat törhetek.*

*Vége... De nem. A láng milliókba szállott.
A föld kunyhóiban nő, terjed a zaj.
Hallottad-e, hogy reng, reszket a világ, ha
Bömbölve kitör a zúgó zivatar.*

*És vad diadallal véresre tapossa
Bércek, hegyek ormát, paloták fejét...
— Ti nemzet munkások, humbug messiások,
Értitek-e e neszt, a jövő neszt?*

Ólomöntés.

— Elbeszélés. —

Irta: **H. Nagy Jenő.**

András-nap estéje volt. Nehéz, sejtelmes köd ülte meg a falut, melyen keresztül olyanak tetszett az ablakból kiáradó lámpavilág, mint a lidérc-fény. Kis lépésre se látott az ember s a nedves köd fojtón ült a mellére.

Novák Lilly, a tanító kisasszony, egyideig az ablakon keresztül bámult az átlátszatlan ködbe. Azután eszébe jutott az András-napi babona: az ólomöntés.

Sebtiben ólmot keresett elő, megolvasztotta a tűz parázsán s az olvadt ólmot átöntötte egy vízzel megtelt tálba.

A babona szerint aztán, a vízben megszilárdult ólomfigura a leány jövőbelijének a symbolumát ábrázolja.

Lilly kíváncsian halászta ki a vízből az ólomfigurákat. A fal felé tartotta s az árnyék egy katonasapkát s egy kardot jelképezett.

A Lilly mamája jóízűen kacagot fel, de maga a leány elkomorult s mereven nézett maga elébe. Gondolatai hatalmas szárnyacsapásokkal kalandoztak vissza a múltba

*Boldog vagy, ki messze e sivár világtól,
Nem látod e könnyet, felhőt, zivatart.
Nem látod e sebzett vergődő oroszlánt,
Ezt a szárnyatlan sást, fajod, a magyart.*

*Élsz ott a munkának boldog idegenben,
Hol munkában látják az erőt, jövőt.
Sirass el bennünket. Itt mi ünnepelve,
Álmodozva varrunk síri szemfedőt.*

B.....s.

Renan olvasása után.

*Ezzel Mester leverték az égi magasból,
Ember lettél, mint én és mint annyi halandó,
Am így igazán nagy és így örök ideál.*

*Istenné tett hajdan a gyarló, a buta kor meg.
Ebben a magasban elérni sohse tudánk,
Most talán, mint embert, jobban követni tudunk.*

B.....s.

Zsutai János élete és munkái.

Irta: **Vidovich Ernő.**

Csak emberöltő telt még el a Zsutai János halála óta és nevét elfeledték. Még nincs negyven esztendeje, hogy a sokat szenvedett férfiú feje fölött összecsapott a hullám és ma már nem ismeri senki, pedig lehet, hogy más viszonyok között, ha a sors nem üzi vele tragikus játékát, ma az egész ország emlegeti nevét.

s arcán egy könnysepp gördült le. — Ez a katonasapka s kard fájdalmas emléket keltettek fel újra érzékeny szívében.

...Ezelőtt két ével történt. Bekvártélyozás volt a faluban s az átelleni házban, a tanítónál, egy csinos, rendkívüli kedves, szőkehajú hadnagyot kvártélyoztak el.

A többi olyan közönséges, olyan banális história, de a leány subtilis lelkét s szívét egész valójában feltorgatta s mélyen gyökeret vert benne.

A hadnagy, báró Litnyai Kázmér és az egyszerű szegényes tanító kisasszony egymásba szerettek.

Nemsokára személyesen is megismerkedtek s ettől fogva a hadnagy mindig az ódon tanítónőlakban ült, sok mende-mondára adván alkalmat a többi katonatisztek között.

A fiatal hadnagy nem törődött vele.

Kiélt lelke, a sok átvirrasztott, átlumpolt éjszakák, a sok dőzsölés után valódi oázist talált a leány hótiszta, ártatlan lelkében, a keskeny ajku, fitos orru finom kis arcában. Ugy, hogy Litnyay egész komolyan foglalkozott azzal a gondolattal, hogy báró létére is elveszi Lillyt, a tanító kisasszonyt.

Mikor ezt megtudták tisztársai, mindent elkövettek, hogy lebeszéljék szándékáról.

Zsutai János a mi dicsőségünk. Amit irt, ami nevét emlékezetessé teszi, azt a mi Irodalmi Társulatunkban — az akkori Önképezdében irta. Itt nőtt nagyra, itt szelte ketté emelkedő pályáját a tragikus összeütközés, innen keltek szárnyra alkotásai, nekünk kötelességünk nevét a feledés homályától megmenteni.

Zsutai János 1840 augusztus 18-án született Tisza-Nána községben, Heves megyében. Atyja Zsutai István, egyszerű zsellér ember volt, akinek viszonyai egyre rosszabbra fordultak, telkét el kellett adnia s pásztor, majd halász lett. Fia — aki gyermekei között a legfiatalabb volt — eleinte atyjának segédkezett s iskolába csak nyolc éves korában küldték. Tanító mestere, Solymossy Pál felismeri a fogékony, eleven gyermek tehetségeit s mikor elemi iskoláit elvégezte, beviszi (1825-ben) Miskolcra bátyjához, Solymossy Sámuelhez, aki az ottani gimnáziumban tanár.

Itt a fordulópont a kis Zsutai életében. Apró szolgálatokat tesz Lévay József, szintén tanárja körül, a költő megszereti a szelidlelkű ifjút, akire nagy hatással van Lévay. Költeményei, főleg balladái mindig magukon viselik a Lévay hatását, aki eleinte jó akarója, később, midőn Zsutai a miskolci gimnáziumból kikerül, szeretetteljes barátja lesz.

1860 szeptemberében Debrecenbe jön és beiratkozik az akadémián a hittudományi szakra.

Litnyay nem hallgatott rájuk.

Ekkor feljelentették az apjának, egy nyugalmazott dandárparancsnoknak, aki a fiához irt goromba válaszában kitagadással fenyegette elvetemült fiát.

Kázmér báró még ettől sem ijedt meg. Már teljesen belebolondult a szép tanító kisasszonyba.

Óh, mennyit ültek tanítás után az iskola kertjében, kéz a kézben s suttogtak boldog, kimondhatatlanul boldog szavakat egymásnak.

Egy nap vékony karikagyűrűt húzott fel Litnyay a Lilly finom ujjára. Akkor történt, hogy szenvedélyesen átölelte a leányt s egy hosszú csókot nyomott az ajkára.

— Enyém leszel? — kérdé lázasan az ifju.

— Tiéd! — suttogta boldogan Lilly.

— Ugy-e megvársz? Én szavamnak állok. Eljövök érted. Feleségem leszel, édes kis Lillym!

...Néhány nap mulva mozgósították az ezredet: elhelyezték messzire, nagyon messzire.

Óh, mennyi könyttől ázott aznap a Lilly tiszta fehér kötője s milyen levert volt a távozó Litnyay.

Aztán — ezen is tul estek. Gondolatban mindig együtt voltak s Lilly várt és várt. Várt az emlékezetes nyárt követő őszön, az egész kietlen, barátságatlan télen,

Magába zárkózott, magának való ember, aki nagyon ritkán és csak nagyon bizalmas emberek előtt tárja fel lelkét. Ellenmondást nem tűr, éppen ezért barátja nagyon kevés van. Segédkönyvtáros és az anyakönyvtár mellett lakik egy kis szobában. Visszavonult életet él és egész napját tanulmányozásnak szenteli. Tanulmányai azonban valószínűleg költői studiumok, mert mint tanuló mindig közepes marad.

Meghasonlása önmagával már ez években kezdődik, amit bizonyít Lévayhoz irt egyik levele.

— Nem kell az élet — írja — önmagamért nem; nem küzdök; rövidebb, könnyebb ut a nem küzdés! Másokért ismét nem küzdök, nincs okom s hogy majd lesz okom, ahhoz kevés remény! Igaz — vevém tekintetbe az emberek vallásos nézetét — hiszen kötelességed munkálnod az emberek boldogságát; kötelességed lelki tehetségeidet is használnod oly irányban, melyben a közjólétre legtöbb siker remélhető! Kötelességed a család valószínűsítése is! Ki mondja, hogy kötelességem?! hogy kell tennem benső indok nélkül, ha én nem akarom, hiszen ily elv mellett, legyen bár az a legszentebb erkölcsi, rabszolgább lennék a rabszolgánál! Igen, nekem szabadságom van, tenni úgy, amint én akarom s ha akarom, elvenni életem, bármily megfoghatatlan legyen is az, ki adta!

Nem hiszem, hogy e sorok csupán egy sötét óra szüleményei. Lévay iránt sokkal nagyobb

a fakadó tavaszon, nyáron s azután ismét őszön, télen Várt és hiába várt.

Óh, pedig milyen nyugtalanul, szivrepesve várta Hiába várta Litnyayt, még levelet sem kapott tőle.

Hát bizony hiába is várhatta Litnyayt. Azt elkapta az élet forgataga: visszaesett a régi kerékvágásba ismét s a régi kitaposott ösvényen haladt.

Egyideig még gondolt Lillyre, a szegény kis tanító kisasszonyra, de csakhamar tultette magát ezen a kis epizódon s keresett vigasztalást másban. — Azalatt a szegény, megcsalt Lilly hőséges türelemmel várta Litnyait s mikor az késett, napról-napra rosszabb színe lett: elvesztette üde, rózsaszínű arcbőrét, sápadt lett, beesett a szeme s már csak a váza volt az egykori szép, egészséges leánynak.

Az anyja vigasztalni próbálta s mikor az nem sikerült, hogy elfelejtse Litnyayt, a helybeli fiatal tanítóhoz akarta hozzáadni.

Ez a tanító ugyanis, névszerint Kalmár Béni, kimondhatatlan, szerinte epedő és lángoló szerelemmel viseltetett a leány iránt s fájdalmas, mélabus érzéseit rendszeren erősen alanyi lírai költeményekbe öntötte.

szeretettel viseltetik, semhogy egy hirtelen jött s hirtelen elmúlt kedély hangulatát megírná. Szélsőségekre hajló lelkében már ekkor feltámad az öngyilkosság vágya, talán elvesztette Istenben vetett hitét is. Lévy jellemzi legjobban: Meggyőződésem, hogy ő, ama végzetes katasztrófa nélkül is szerencsétlen lett volna s meg kellett volna törnie időnap előtt.

Egyetlen hely, ahol jól találja magát: az Önképezde. Felolvas, bírál, szaval. Számos pályadíjat nyer úgy a társulatban, mint a Kaszinóban. Versei közül sokat közöl Arany János a Koszorbán, a Kaszinó tiszteletbeli tagjával választja, nevét városszerte ismerik, szóval egy tehetséges írói pálya kezdőpontján áll.

1864-ben bevégzi theologiai tanulmányait s 1865-ben Debrecen egyik külvárosi iskolájában tanító lesz. Talán a változott környezet, talán szegényes viszonyainak jobbra fordulása okozta, hogy az ifjú éjszakázásra adja magát. Nem sülyedés ez, csak hirtelen fellobbanó hangulat, amint mindenki ki akarta tombolni magát és ha nem jön a szerencsétlen vég, ez is elmúlt volna.

1867 elején esti multság után betért egy kávéházba. Szerencsétlenségére a szomszéd asztalnál régi haragosa, egy civis ül ifjú társával. Zsutai szóváltást kezd, amely egyre hevesebbé válik s a fiatalabbik dulakodni kezd Zsutaival, aki előrántja zsebkését és a fiatal polgárt oly

veszélyesen megsebesíti, hogy az néhány nap múlva sebében belehal.

A mámort követi a rettenetes kijózanodás. Zsutai azonnal feljelenti magát és eltögrák.

Városszerte óriási a részvét a szerencsétlen ifjú iránt, de segíteni rajta nem lehetett. Nyolc évi fegyházra ítélték.

Munkácsi fogsága alatt a humánus bánásmód nagy hatással volt reá. Szörnyű gondolatai, a bűnvád nem üldözik többé elementáris erővel. Börtönében írt versei a világirodalomban egyedül állók eredetiségüknél fogva. Egyik felügyelőnek leányával Marikával való őszinte, nemes barátsága is enyhíti bánatát.

De az élet egyre veri. A leány egy szerencsétlenség folytán meghal, az utolsó csapás megtöri teljesen.

1870 augusztusában királyi kegyelem menti a további szenvedéstől. Kiszabadul. Barátai nem hagyják el és azok segítségével Budán irnoki állást kap.

Önmagával, lelkével megbékülni nem tud. A közvélemény megbocsátott neki, de ő nem tud megbocsátani önmagának.

Küzd és szenved, a rettenetes vád, önnön lelkiismeretének vádja alatt. Utcán, kávéházban — azt hiszi — mindenki ujjal mutogat a „gyilkos“-ra

Máskülönbén egy igénytelen, félszeg, de törekvő, szorgalmas fiatal ember volt. Ez kérte meg Lillyt már vagy négyizben, de mindannyiszor siket fülekre talált a Lilly részéről.

Az anyja — egy prózai lelkű nő — más véleményen volt. Szerencsés dolognak találta, ha a falu tanítója s tanítónője örök frigyre lépnek egymással s így nemcsak közös családi tűzhelyet alapítanak, hanem közös lesz egyttal a falu tanító és tanítónőjének fizetése is, ami pedig az anyagi helyzet lényeges megjobbulására vezetne.

Mindezeket sokszor feltárta és hangoztatta leánya előtt, de az tudni sem akart róla. Ki nem állhatta azt a fiatal embert. A Litnyay emlékét nem tudta szívéből kiirtani, szüntelenül ott leselkedett az körülötte s tépte, marta a kínzó csalódás érzékeny szívét.

Egy nagylelkű pillanatában végre meghallgatta a tanító urat. Akkor is Litnyay járt az eszében, akit ezzel akart megboszulni. Biztatta a tanítót, hogy meggondolja a dolgot.

— Holnap este jöjjön el, megkapja a végleges választ.

A hirtelen nagyboldogsághoz jutott s elérzékenyült tanító ur örömeiben majd kezét csókolt Lillynek, de az otthagya s hazament.

*

— Mit jelentsen ez az ólomfigura, — tépelődött Lilly — mi értelme van? Óh Istenem, ha mégis valóra válna, szívem legtitkosabb gondolata, életem boldogsága! Óh, ha visszajönné! Visszajön, — áltatta magát — érzem, hogy visszajön. Nem babona ez az ólomöntés, való és igaz. Ez azt jelenti, hogy az övé leszek, az övé, örökre csakis az övé s hogy visszajön, mert vissza kell neki jönni!

Kopogtatás hallatszott az ajtón. A tanító félszeg alakja bukkant elő az ajtó mögül. Izgatottan adta elő előre kigondolt mondókáját, mire Lilly nyugodtan felelte:

— Meggondoltam a dolgot. Már nem megyek magához!...



Végre határoz. Elbucsuzik önfeláldozó, nemes szívű barátjától és 1871-ben április 24-én este 8 órakor a lánchidról a Dunába veti magát.

A részvét általános. Holttestét nem vetette ki a Duna, az egyetlen emléke e szerencsétlen életpályán ama kis kötet, amelyet 1872-ben adott ki az Irodalmi Társulat.

Legjobban jellemzi az iskolatársa és életrajzírója, Csiky Kálmán, kitől én is legtöbb adatomat szereztem!

— A magasra lángolni és nagyot vétkezni tudott szív költészete és élete egyaránt bevégezten; egyenlő erőszak alatt szenvedett és szakadt meg; de azért amaz méltó, hogy ismerve legyen azon nemzet előtt, melynek nyelvén nyilatkozik; emez érdemes, hogy boldogtalanságán részvétet érezzen a fásulatlan kebel.

Ami nagy arányokban volt kezdve, ha csonkán maradt is, megkapóbb az apró bevégeztségnél. A teljesületlen nagyságnak romjai is érdekgerjesztők; fájdalom van rajtuk és kikönyörögik maguknak a könnyeket.

(Folyt. köv.)

Versek.

Pusztaságon.

Irta: Zsutay János.

*Pusztaságon magános fa,
Vihar töri, zápor mossa,
Koronája roncsolt, tépett,
Egy-két madár, ha rátéved,
Soká rajt madár se mulat,
Folytatja a vándorutat...
Szegény, szegény elhagyott fa,
Magányában sárgul szintén;
Mégsem olyan elhagyatott,
Mégsem olyan árva, mint én.*

Nem tudtam én...

*Nem tudtam én, hol vagy? .nem is kerestelek.
Üztek titkos vágyak, ismeretlen földre,
Mint hajót a szelek!...*

*Nem tudtam én, óh jaj, meg sem álmodám, hogy
Téged szeresselek.*

Elmenjek-e innen? merre vegyem utam?

Elkerül az öröm, ahová én lépek,

Csak örökös bú van.

És ha maradok is, leszen gyászolásom

Fekete borúban!

Fekete borulat sohsem oszlik széjjel,

Óh miért is kellett találkoznom véled.

Petőfi, Tompa, Kerényi egyénisége az „Erdei lak“-ban.

Pályanyertes mű. Irta: Marjay Géza

(Folytatás és vége.)

Petőfi egyéniségének részletes fejtegetésébe nem bocsátkozom. Nem pedig azért, mert az ő fenséges költészete annyira ismerős minden művelt ember előtt s oly sokan, oly sokat irtak már róla, hogy egyéniségét boncolgatva, csak ismétlésekbe bocsátkoznám és mindenki által régen tudott, saját olvasása útján nyert benyomásokat és igazságokat irhatnék róla. Legfeljebb csak arra szoritkozhatom, hogy a későbbi — bár már ekkor is nagy — Petőfi egyéniségének jellemző vonásait ez ifjabbkori költeményéből kimutassam.

Petőfi „Erdei lak“-ja a magyar leiró költészet egyik remeke. Ki ne ismerné az ő gyönyörű leiró költeményeit? Ki ne gyönyörködött volna már gyermekkorában az „Alföld“, „Kutyakaparó“, „Csárda romjai“, „A Tisza“ stb. stb. remek, szép költeményekben? Bátran mondhatjuk, hogy a világirodalomban ugyszólván páratlanul állanak és e műfajnak klasszikus példaképei.

Petőfi az ő egész hatalmas egyéniségét, szívet-lelkét beleönti leiró költeményeibe. Egyéniségének kápráztató fényével elvakítja szemünket, megbabonázza, behalózza, lenyűgözött rabbá teszi szívünket.

Igen! ő ezekben is az a Petőfi marad, ki egy szavával lánggra gyújtotta a nemzetben már-már kialvó önérzet tűzét, ki egyik percben megkönnyeztet, a másikban megnevettet; most lehangel, majd felvillanyoz; ki bájos, majd izzó, majd gyöngéd, most lemondó, majd reménylő, de mindig igaz érzelmeket zengő szerelmi daljaival megejti, édes vágyba ringatja szívünket.

Leiró költeményei épen annyira líraiak is. Seholy sem tagadja meg magát. A sik rónaság, a kultúra nélkül való vadon, az égbenyuló bércek a szabadságot, ez általa lángolva szeretett eszmét juttatják eszébe; de mottójának másik feléhez, a szerelemhez sem marad hűtelen. Ezzel a két vezéreszmével különböző, szebbnél-szebb formákban, mint csillogó aranyzállal szövi át megát festő költeményeit.

Gyönyörű szép, valóban elbájoló költeménye az „Erdei lak“ is. Méltán egyik legszebb festő költeményének lehet tartani. Annyi eredetiséget,

annyi szokatlan új eszmét és váratlan fordulatot öntött bele, hogy első pillanatra szinte szemfényvesztésnek, varázslatnak látszik. El sem tudjuk képzelni, el sem tudjuk hinni, hogy emberi agyból került ki ez a varázsosan szép leírás.

Bizony isteni lángész, a muzsáknek ihletett fia képes csak arra, hogy a természetnek annyi rejtett szépségét ilyen megragadó módon tárhassa elénk.

Mindjárt a bevezető sorokban megszólal a szerelemnek legédesebb szavu bűbajos dalnoka:

„Mint a szív az első szerelemnek titkát,
Rejti a kis kunyhót bércek koszorúja...“

Jelzõt sem tudunk találni, amellyel ezt a hasonlatot illessük. Csak azt érezzük, csak azt tudjuk, hogy szebbet, találóbbat keresve sem találhatnánk. S folytatja a művészi leírást: A hegyoldalról lerohanó kis patak partját virágok borítják és „mint kacér lánykák kandikálnak a víz fényes tükrébe...“ És most következik egy gyönyörű allegória, allegóriája a semmi veszélytől, még a haláltól sem visszariadó, elvakult és sokszor, nagyon sokszor oktalan szerelemnek.

A „viráglánykák“-hoz „égő szenvedéllyel“ jönnek az imádók, a vadméhek s szerelemtől elvakulva, megbódulva beleesnek a vízbe. Oda is vesznének, ha a szellő levelet nem hullajtana a vízbe. Erre aztán felkapaszkodnak s mikor szárnyuk megszárad, elrepülnek

Csupa szerelem, csupa verőfény!

De ime már halljuk a szabadság-nak lángszavu dalnokát, dicső küzdelmeknek, nehéz harci tusáknak jövő Tirtusát is: A vadgalamb, meg a rigó szabadon röpködnek; nem félnek, hogy lépvesszőre csalják őket, mert „Önmagáról tudja e lak népe, milyen édes a szabadság tiszta levegője“.

„Nincsen itten rabság, nincsen itten urkény,
Mely parancsolatát mennydörögve adja;
Csak az égháborúnak zeng koronként
Istentiszteletre buzdító szózatja.“

Szerelmi enyelgés után a szabadság harsogó szózata!... Aztán egy mesteri fordúattal kiegészítő, megnyugtató, harmónikus betejezést ad a költeménynek.

Olyan ez a költemény, mint egy gyönyörű zenemű. Halkan kezdődik, lágy epedéssel, édes vágyódással folytatódik, mely hirtelen átcsap a szenvedély viharába... Dul a vihar... emészt a

szenvedély... cikázik a villám, harsogva dörög az ég és — egyszerre valami tüneményes fordúattal csodaszép lágy melódiába olvad át...

A hallgató lelke pedig gyönyörtől remeg meg és önkénytelen, nagy hódolattal borul le, mert Isten közellétét sejtí...

Petőfi a természet fia volt. Ismerte azt a legapróbb részletekig. Csak így sikerülhetett neki eszméit, érzelmeit oly csodával határos módon beilleszteni egy természeti kép keretébe.

Talán egy festő költeménye sem jellemzi úgy, mint épen az „Erdei lak“, mert ebben már teljesen megvilágosítva áll előttünk a szerelemnek legnagyobb magyar lantosa s a szabadságnag legszenvedélyesebb dalnoka.

*

Tompa Mihály, a borongós hangú lírikus költeményével szemben talán az elfogultság is megszólal lelkemben, mert ő a kedvelt költő. Nincs az a gyönyör, az az élvezet, mellyel fölcserélném azokat az órákat, mikor az ő költeményeit olvastam.

Élete és költészete gyönyörűen harmonikus. A hatalmas, hercules erejű költőt már kora férfúságától titkos, de lassan-lassan egyre terjedő szívhaj emésztette: talán a sok ifjúkori nélkülözésből eredt, talán örökölte. Ez a betegség valami határozatlan, mélabus hangulattal ott ül egész költészetén. Ott van pompás lirájában; a gondolkodó olvasó ott találja páratlanul álló, csodaszép virágregéiben és népmondáiban is. Véleményem szerint ebből a körülményből magyarázható meg gondolkodó, tünődő, elmélyedő jelleme és a természet iránt való rajongó szeretete is.

Szerette, sőt kereste a magányt. Naphosszat elbolyongott az őserdők mélyében s tünődöttmerengett. Ez volt az ő legnagyobb gyönyörűsége.

Nem az ő lelkének való a zibongó élet szennyes üzelmeivel, rideg, önző szívtelenségével; az ő lelke más világban jár: a költészetnek szent, profán tömeg által be nem szennyezett birodalmában.

„Zúg az élet, zúg vásári népe —
Nem hat a bérc egyszerű lakáig...“

Igen! a fiatal 25 éves Tompa már itt is az, aki a meglett férfiú; az ő ideálja a nagy természet csöndje, harkály kopácsolása, rigó füttyentése. Mondom, már itt, ifjúkorában is a magány, a csend embere és az is marad mindvégig. És

költészete mégsem egyhangu. A természeti élet megfigyelése nem nyilatkozik nála unos-untalan sóhajtozásokban, panaszkodásban s elégedetlenkedésben; azaz szentimentalizmusban és pesszimizmusban, mint korunk „modern poétái“-nak legnagyobb részénél, hanem mélységes bölcséleti gondolatok, megkapó és mindig eredeti borszerűs, lemondó-reménylő hangulatos eszmék születnek lelkében, mikor abból a nagy nyitott és mégis zárt könyvben olvas, melynek neve: *Természet*.

A magány embere gondolkodik: keresi a lét megfejthetetlen titkait. Belemélyed annak a nagy misztériumnak ingoványába, amelynek neve: „Mindenség“. És minél inkább belemélyed, annál inkább beismeri a maga törpeségét a természet hatalmas erőivel szemben s annál inkább közeledik egy nagy hatalmas Abszoluthoz a megismeréséhez s annak rajongó imádásához.

Saját kicsinységének érzete arra ösztönzi, hogy az »élet«-et a legapróbb nyilvánulásaiban is megbecsülje, annyival is inkább, mert jól tudja, hogy a legapróbb élő szervezet is ép oly szükségszerűleg és harmonikusan illeszkedik be a nagy természet keretébe, mint az ember.

Művészi leírása is arról tanuskodik, hogy a természet ismeretébe a majdnem megfejthetetlen titokig behatolt. Megható szeretettel nézi a sarjadó fűszálat, a csörgedező patakot, a vigan csicseregő madarat, a szerelmesek jósmadarát, a kakukot. Minden él, mozog itt és minden olyan természetes!

És azt a felséges szép, mélységes gondolatot, mely az utolsó versszakban nyer kifejezést, csak olvasni kell, hogy hódoló bámulattal adózzunk melegsívű nagy szerzője emlékének:

„És ha éjjel kunyhód ablakában
Mécscanócok halvány fényvel égnek,
Azt hiendem: mindez lüktetése
A megdermedt jégvidék szívének,
És szivemben nyugtató hit éled:

Nem halt meg, csak nyugszik ott az élet.

Mily megnyugtató, mily kiengesztelő filozófia!

A feltámadás magasztos eszméje, a szenvedő emberiségnek e vigasztaló, titokteljes vágya, epedése talán soha sehol és senkinél ily gyönyörű kifejezésre nem talált, mint e cicoma nélkül való, megkapóan egyszerű sorokban.

*

Kerényi az „Erdei lak“-ban ügyesen verselő, kedves jó bohém fiú; Petőfi a szerelemnek és szabadságnak lánglelkű dalnoka; Tompa pedig mélyen érző ember, mélyenjáró filozófus.

Salto mortale.

Sebestyén Béla.

— Gajus!

— Mit akarsz Uram?

— Jöjj közelebb, mondani szeretnék neked valamit, hogy senki se hallja!

Gajus közelebb ment. A császár odavonta maga mellé a kőpadra s elkezdett beszélni neki halk, szaggatott hangon.

— Róma hatalmas császára utolsóbb a legutolsó féregnél. Mit tettem én már, hosszú, hosszú idők óta? Üldöztem azokat, akik nekem semmit sem vétettek!

— Az istenek megjutalmaznak érte!

— Hallgass Gajus. Az istenek? A hatalmas mindenható istenek? Hát miért nem végzik ők magok el, a nagyok, egyszerre, miért bízzák egy nyomorult emberre? Vajjon hol vannak ezek az istenek? Sehol, csak bent a fényes templomokban a kőszobrok, meg a papok, meg az elvakult nép hirdeti, hogy vannak. Én nem hiszem... nincsenek!

— Félre beszélsz hatalmas Caesar!

— Te is hiszed az isteneket Gajus! Te is imádod azokat a láthatatlan csodákat, akiket a füst, meg a vér gyönyörködtet, azokat a hatalmasokat, akik borzasztó bosszút állanak rajtad, ha elfelejted a napi áldozatot megtenni. Hát csak higgyed, imádd őket, én neked adom, mert rendelkezem velök. Vidd őket magaddal, ékesítsd fel velök palotáidat, nekem nem kellene. Nem ők az én isteneim. Nézd Gajus, most megy le a nap, biborsugaraival megaranyozza az Aquilinus csúcsát, a zöld falombokat, mindent, mindent. Mi van azok mögött a bibor sugarak mögött? .. Ezt mondd meg nekem Gajus.

— Ott nincs már semmi Caesar!

— Semmi?... Honnan tudod? Van! Én hiszem, tudom, hogy van Lenni kell. Valami bűvös erő úgy vonz engem oda, hogy szálljak, szálljak felfele. De... Róma császára mindent megtehet, amit akar, de ezt... nem adták meg neki az istenek. Én azt hiszem Gajus, hogy ott van az a va-

laki, aki hatalmasabb, mint a mi isteneink, ott lakhatik a zsidók istene.

— Mit tudsz te a zsidók istenéről Gajus? mond el nekem. Én még azt sem hiszem. Nem hiszem, de érzem, hogy az az igazi, a mienk csak mese. Láttad azt az ifjut tegnap a cirkusban? Milyen hős volt, milyen bátran halt meg... meg se' rezdült, mikor rárohant a fenevad, hogy összetépje. Te ismersz engem Gajus, tudom, hogy nem fogsz kinevetni, ha megvallom, hogy én is csak egy gyöngé ember vagyok! Igen... szerettem volna felkiáltani, hogy öljék meg azt a bestiát mielőtt reárohan. Felállottam... Mit ért? Ezer meg ezer mohó szem figyelte, mikor fog kiomlani az ifju piros vére... Én rám... nem figyelt senki. Tehetetlenül integettem, sirni szerettem volna. De nem tehettem, csak leroskadtam... Annak az ifjunak volt hite meghalni egy sohasem látott istenért. Mi rómaiak megöljük az okatlan állatot, hogy áldozatot hozunk a mi isteneinknek, de feláldozni magát... ugy, mint az az ifju tette, ugyan volna e képes akármelyik közülünk, Gajus?

— Ne igazsd magad felséges császár, ne haragitsd magadra az isteneket. Az az ifju benünket gunyolt ki, a mi őseinket, a mi isteneinket, megkellett halnja. Ne szánakozz rajta, hiszen sokan vannak már s az mind ellened tör, mind a te trónodat ingatja meg. Hagyd őket, megérdemlik a sors bosszuját, ha kihívták maguk ellen a végzetet... Hol van az ő istenük akkor, amikor ő érette feláldozzák magukat, miért nem menti meg őket? a mienk már nem egyszer megmutatta hatalmas erejét, de szerető kegyelmét is.

— Nem tudom miért van, de néha úgy érzem magamat, mintha tüzes vasakkal tépnének, marcangolnának. Látom, tudom, hogy ők az erősebbek, erősebbek, mint mi, mert ők szeretnek s meghalnak, míg mi gyűlölünk s meghalunk!

Mi lesz a halál után Gajus?

— A halál után felséges Császár!

— Igen a halál után? Én azt szeretném, ha eloszlaná, megsemmisülne minden, minden, bennem, velem együtt, nem vándorolna a lelkem. Óh, az borzasztó lenne! Én éltem többet, mint mások. Nekem édesebb lehetett volna az élet, mint másoknak, mert volt mindenem, amit csak kigondoltam, amit csak a föld terem. Miért kívánom hát mégis inkább a halált, mint az életet? Mi az, ami hiányzik, unott lesz a lét?

— Mit kívánsz még az istenektől? Van mindened. Rabnőid szebbek, mint a kelet virágai! Fiatal vagy; előtted az élet, a gyönyör, miért nem izleled? Intésedre új élet támad. Ur vagy mindennütt, amerre mégy. A nép órjög örömeiben, ha meglát a tereken végig menni s te mégis zugolódozol? Tiszteletedre van a cirkus, a versenyjáték, minden, minden!...

— Meguntam már, borzadok tőle!

— Hát parancsolj mást, valami újat. Vagy megteszem én helyetted, ha megengeded?...

— Mi lenne az?

— Kérnélek valamire Caesar! Te ma reggel beszüntetted a cirkusi játékokat. Engedd meg nekem, hogy még csak egyet rendezhessek, egy olyat, amelyet én szeretnék s akkor... Ugye megteszed, ugye megengeded? Gajus szerény, országot nyerhetne tőled, ha akarná, most esd hogy add neki holnapra, csak egy napra a kiéhezett fenevadakat s a cirkust. Tedd meg ezt Caesar, Gajus tapsolni szeretne!

— Te rossz ember vagy... Mi lelt egyszerre? Szemedben a gyűlölet undok lángja lobog! Kire haragszol, kit gyűlölsz annyira?

— Igen Caesar... tele van a szívem rettentő haraggal! Óh, ha ki tudnám önteni, talán megsemmisítené mindent...

— Kit gyűlölsz?

— Ismered Albát?

— A patriciust? Hogyne...

— Már nem az...

— Nem? Miért? Te félre beszélsz Gajus.

Ne tréfálj, talán csak nem lett hazaáruló? szolt mosolyogva Caesar!

— Rosszabb annál is.

— Szégyeld magad Gajus! Te haragszol Albára. Ne tagadd, hallottam, ezt is, meg mást is. Te szeretted az Antonius leányát, megkérted, ugye? És a szép Lucilla, a nemes fiatal lovag helyett, az öreg Albát választotta. Nos ugye most ezért a nagy harag? Menj Gajus haragszom rád. Most te el akartad áztatni az öreg Albát. Ez nem illett hozzád, erősebbnek gondoltalak.

— De Lucilla szeretett engem!

— Szeretett... de aztán megunt! Hát mi van abban? Azt tette, ami neki tetszett s van még sok szép leány Rómában... a szép Fulvia, meg Cornelia... csak akarnod kellett volna...

— Hallgass meg Cacsár... Szerettem Lucilát s ő is engem. Hát illett neki egy kis összekoccanás miatt így tenni? Nem volt oka a hagra, én mondom, hogy nem volt. És melyik embernek nem volt kalandja, amig nőtlen? Egy a fülébe jutott, azt is tudom, ki által. Kérdőre vont. Én megmondtam neki nyíltan mindent, hiszen a menyasszonyom volt. Azt hittem, jobb lesz, ha tölem tudja meg, mint majd kiszinezve mások sugják meg neki s ő megsértett... rutul megsértett engem s odanyújtotta kezét annak az árulkodó gazembernek, annak a hazaárulónak...

— El kellett volna felejtened!

— Őt Caesar?... ha ismernéd, nem így beszélnél!...

— Szébb, mint Thula?

— Nem, Caesar...

— Hát tudod mit Gajus, én megengesztellek, neked adom Thulát, engem ne félt, marad még nekem is elég...

— Te gunyolódol Caesar...

— Nem! Csak szánlak...

— Köszönöm! Megengeded tehát?

— Mit?

— Az utolsó játékot a cirkusban?

— Jó, legyen — intett kezével Caesar, hanem ha megengeded, én is végig nézem!

— Örömmel Caesar!

(Folytatása köv.)

Király voltam.

Ültem ragyogó, pompás trónuson.

Király voltam szép Szerelemországban.

Büszke, kevély. Hódolni jött élém

Szerelemország száz tündérleánya...

Sötét szemű, selymeshajú leány

Vezette őket. Kinyújtám kezem.

Királyi trónom legszebb ékessége

Selymeshaju tündérleány legyen...

Hívtam. Jöjj mellém. Jöjj! Te légy a párom,

Ezer kincsem mind-mind tied leszen.

Álomország is az én tartományom,

Jöjj! koronáját fejedre teszem.

És jött a lány. Felhágott trónusomra.

Szerelemország fénybe öltözött.

Lelkem sok kincsét lábaihoz szórva

Királynő volt a királynők között.

*És nap telt napra, — este mult az estre,
Trónom üres lett... Nem vagyok király...
A fényt, ragyogást nem bírta a lelke,
Asszony volt csak... azóta messze jár...
— Azóta, hajh! én sem vagyok király.*

Lengyel Béla.

A kötő.

Falun jártam. Az egész egy sor, az utra véggel álló nádfödeles házból áll. Fent a „girinc” szélén egy rozsdás Jézus szobrocska hirdeti, hogy az egyedül idvezítő hit buzgó hívői laknak a bogárhátú viskókban. Az utca északi felén két téglából rótt „kü palló” nyulik végig. Mig az ut közepén tengelyig érő agyagban veszkődik a szegény ember jószága.

A házak előtti virágágyakban most fakad az ibolya. Az udvar tulsó fele leér az elapadt folyó medréig, melyben a hólé nagy tócsákat alkot, ott tisztogatja gazdag fehérneműjét az udvar két vízi-szárnyasa; a tipegő háremhölgyei a bodor farku kácsérnak, és piros orru, hangos maistressei a gangos gunárnak.

Egy tél minden szennyétől menekednek most, mert a meleg nap mihamar felszivja a mederből a vizet, csak fekete pocsolya marad nyárára, melyen a felázott nádgyökerekről sűrűn fakad a lenge szál, baráti tanyájául millió szunyognak. A nép szellemtanyának tartja nemzedékről-nemzedékre szálló mese alapján. Nem akarja kiirtani, a fenekét nem meri ekével felforgatni, a beteg és együgyű lelkek miszteriumának kész tárgyául hagyván. Itt szokott éjjente feltűnni az imbolygó tűz; néha nagy lángokat csap ki a part, tisztul az oda rejtett kincs. Vagy tompa zugás hallatszik a kert aljából... a török elől kutba rejtett harang kondult meg, valaki meghalt a faluban.

Szellemelek, lidércek járnak esténként a nádban, amely réges régen sárkány-rezidentia volt. A bujdosó más világon üdvöt nem nyert árva lelkek itt telepszének meg; a kutnál teletöltött kantából félre csapással mindig kiönt pár ujjnyit a babonás asszony nép; égető szomját oltandó a fáradt szellemeleknek.

Mint egy tábla lucernát a nedvszívó aranka, úgy hálózza be az egyszerű emberek hitét, lelkét az ilyen ostoba habona.

Ez ejtette meg a szegény Négyessy familiát is, Piroska leányuk elvesztése alkalmával

Volt ugyanis egy szépséges kötője Négyessy Pirosnak, melyet megbámult a falu, meg is irigyelt.

Mert nagy szeretettel viseltetik ám, meg büszke is minden valamirevaló „tehér cseléd“ a kötőjére. Az ennek való megvásárlása félnapokba kerül, mert mindenki olyat keres, amilyen még másnak nincs, még hozzá szépnek is kell lenni. Szóval nehéz dolog olyat találni, amelyről mindenki elismerje: hogy szép...

Ilyen volt a Négyessy Pirossé; de mintha volna valami természetes alapja annak az ós, Isten hitnek, hogy azok a földi embernek ellenségei, bizony nem sokáig élvezhette ő se ezt a dicsőséget. Nehéz nyavalya lepte meg. A beteglátogató szomszéd asszonyok azzal vigasztalták szegény jó anyját: a tavasz elviszi. Bizony keserves vigasz, de legalább lassanként hozzátörődik az ember.

És a nagy beteg, meghallotta nem-e, megérezte maga is vesztét

Fájt neki itt hagyni ezt a gyönyörűséges életet... hiszen még most kezdte volna.

És csodálatos féltékenység, vagy mi lepte meg utolsó óráján. Így szólt ápoló anyjához: „Kedves jó anyám, én ugyis meghalok már, egy kérésem volna, ugy-e megteszi? Azt a piros bahos kötőmet, amit tavaly nyári vásárban vetünk az én jó urammal, ne viselje senki; tegyék azt le velem a sirba...“ Itt elcsuklott a hangja, zokogni kezdett: „a kötőmet édes...a...a...anyám te...te...tegye elébem a ko...koporsába is...“

Sirva nyugtatgatta lelke-galambom Négyessyné asszonyom haldokló leányát: „Ott lesz édes lányom, már miért ne lenne ott... odakötöm én. légy nyugodt lelkem, mikor nem teljesítettem én minden kívánságodat, meg is verne az áldott Ur Jézus Krisztus“.

Aztán a kezében levő olvasó morzsolását kísérvé átcsap az imádságba: Asszonyunk, Mária malaszttal vagy teljes, te vagy áldott az asszonyok között...

Hamar végzett Pirossal a mi nagy, közös ellenségünk.

A faluban hirtelen elrepült a hír. Az asszonyok a házvégénél ülve tárgyalták halálát. Szinte büszkélkedve beszéltek egymásnak: Ugy-e mon-

dottam... mikor már valakinek az édes té' is savanyu, bizony megkönnyül annak hamarosan az ágya szálmája... Az Isten legyen neki irgalmas.

Édes anyámasszony a nagy bánat, a kászólódás, a nagy füstös ceremónia között egészen megfélekedett a kötőről; csak mikor már a temetőből is visszatértek és hosszú sóhajtások közben tenné drága fekete kendőjét a „sublót fiá-ba, akkor esik szeme a habos kötőre. „Hát itthon maradt-e! Jaj, jaj, nem lesz már a siri pihenésed se csendes, kedves galambom, Piroskám“.

Igy töprenkedik lelkében az anyai szeretet.

Teríti az ágyra, az asztalra, hívja az apjukot, a szomszédasszonyokat. „Mit csináljak már? megígérttem neki; nem bir az én lányom már a földben sem nyugodni!“

Senki sem tudott okos, megnyugtató tanácsot adni. Nagy siránkozások közt visszatette a kötőt a „sublót fiá“-ba. „Megőrizem akkor én, hanem lelkem komámasszony, ha majd én is utána megyek az én jó leányomnak, ugy se birom már soká, én mellém azután oda tegyék ám, hogy elvihessem a galambomnak!“

Korán este elcsendesedett az egész háznép; kimerült kifáradt mindenki.

Éjfél tájban azonban borzadva riad fel Négyessyné asszony.

A sublótot veri valaki: kip... kop... kop... Egész testében remeg.

Mint villám fut keresztül fejében: „Hazajött a Piros lelke a kötőért... Nem bir a fiókkal, csak ütögeti, ráncigálja“.

A hideg egyszerre kilelte.

Ott vergődött az ártatlan lélek mintegy negyedóráig, akkor elrepült siri nyugalmába.

De az öreg néni nem birt tovább aludni, alig várta, hogy virradjon, ment a lakó asszonyához ujságolni: „Itthon járt a Piros lelke; el akarta vinni a kötőjét“.

Ujra erőt vett az asszonyon a reszketés. „Ott kopogtatta egy fertály óráig a sublót fiát!“

Hirtelen eszébe ötlött a „lakónak“ hogy a tegnapi alkalomkor épen oda rejtette Négyessyné asszony kendermagos jérczójét. A házban serteptélt, kodkodált, mint afféle pákosztos aprójóság.

Hiába csitította az asszony a házbelleket, hogy bizonyosan ez zörgött az éjszaka. Nem lehetett azokat meggyőzni. Ez volt feleletök mindenre: „Dej'szen a tyuk alszik éjszaka, lelkem!”

A következő éjjel, mert biztosan hitték, hogy újra eljön Piros szelleme a kötőért, egy tál tejbe kását tettek a ház előtti polcra, — nagyon szeretete a lelkem, — a babos kötőt meg nap nyugta után kiakasztották a kapu-félfára.

Reggel üres volt a tányér, csupasz a kapu.

A kását valami kőbóri cica, formás, szellem suhanásu teste táplálására szedte be; a kötőt meg elemelte valami jó lélek.

Nyugodt most már az egész család a fél falu.

Nem járt fenn azóta Piros lelke. Ők pedig hiszik és terjesztik a szellemjárás balga meséjét.

Tarnóczy Lajos.

ŐSZ.

Irta: Pánczél József.

Naplemente volt. A nap fáradt sugarai ott játszottak pirosan, lanyhán, mosolyogva az asszony kis lábainál, melyeket felváltva egymásra rakosgatott; s odanézett mereven a kis barna cipőcskékre, mialatt beszélt halkán, érzéstől áthatott hangon.

— Hagyja el Pista, régen volt az, hagyjuk ki a játékból azt a gyerekjátékot: a szerelmet. Tudja, öreg asszony vagyok én már, a napokban ősz szálakat vettem észre a hajamban. A tükörből olyan gunyosan nevettek rám azok az ősz hajszálak, mintha azt mondták volna, ugyan miért állasz a tükör elé, miért ragyog oly melegen fekete szemed, mintha tavaszról beszélne, mikor mi itt fönny a fekete hajszálak között mi öregek, mi megöszült hajszálak csak az elmulásról, őszről, hidegről beszélhetünk.

Bizony mulik az idő.

— Lássá, engem — ki fiatal koromban olyan józanul gondolkoztam, olyan gyönyörűséggel mulattam udvarlóimtól körülvéve s ki olyan hideg számitással mentem bele a mamától vezetve a házasság szent csarnokába — most az ősz hajszálak szinte érzélgőssé tesznek... Ugy éltem át az uram

oldala mellett az életem, hogy a tiszta szerelmet nem ismertem. Kárpótlást szereztem

Voltak jólelkű fiúk, kik kellemessé tették a multat... És mégis ha most visszagondolok azokra a forró pillanatokra, olyan borzongató hidegséget hoz az emlékezés... Most érzem, vagy úgy gondolom, hogy érzem, milyen lehet egy naiv, egy igaz boldog szerelem, amilyenben részem nem volt soha s nem lesz soha...

A férfi csak hallgatott s csak nézte az asszonyt...

Még mindig szép volt. Nagy fekete szeme, melyből kábitó melegség borult a szívére; asszonyos szép alakja és sok, sok más, melyek mind kedvessé, kívánatossá tették a férfi szemében.

Érezte a férfi, hogy mondania kell most valamit, talán vigasztalni; igen vigasztalni, hiszen sajnálja még ez az asszony most is, hogy nem fiatal.

Felállt a fotelból, hol eddig szemben ült az asszonnal, odaült mellé s úgy beszélt.

— De hiszen, maga csak képzelődik, maga még szép, olyan igazi asszony. Hiszen én azért jöttem mert szeretem, szeretem jobban, mintha 18 éves volna. Maga ezt nem akarja észrevenni, az ilyen hervadásról való képzelődés csak jobban mutatja, hogy még mindig fiatal, még mindig fiatalasszony.

S még beszélt tovább, beszélt egyebet, már később maga sem tudta, hogy mit, csak mondta azt, amit a vére diktált.

Az asszony csak hallgatta hidegen, ajkán fagyos, gunyos vonás ült, mintha oda lenne fagyva. De a férfi ezt nem látta, csak beszélt szerelemről, boldogságról s az asszonnak, ki oly határozottan mondta, hogy ő már nem tud szeretni, az ő vére már lehiggadt, most a meleg szavakra, a suttogásra, a lángba borult férfi közelségére újra hőség borult a szívére, az agyára, mely leolvasztja lassan az ajkairól a fagyos vonást s hiába mondja valami, hogy hisz öreg vagy már... őszülő hajszálak... az idő... a hervadás...; nem hallgatja, nem hallja már ezt, csak a férfi kérő,

parancsoló, ragyogó szemeit nézi, mely mámorba hajtja a vérét s bagyja magát ölelni, csókolni, az őszülő hajszálakat forró kézzel simogatni... Ő is ölel, csókol forrón, szilaján, vadul, mintha szívének, lelkének minden forróságát ezekbe az utolsó csókba, ezekbe az utolsó vad ölelésekbe, akarná önteni...

Majd lassan lehanyatlik ölelő két karja, szemeit lehunyja, kibontakozik a férfi ráfonódó karjaiból. Fázósan huzódik össze; könnyei folynak lassan s szántják végig csöndesen a hirtelen elpetyhüdt arcot, melyről eltűnt a pir is, a végsőt lobbanó vágy, mámor pirja s helyet adott a sápadt arcon sok-sok finom kis táncnak, melyek mint vékony pókháló bevonták a hervadást tükröző arcot.

Lebukott a nap is az égről s a kíséző kis tündérek a fényes, meleg piros sugárkák már nem játszottak az asszony lábainál, hanem eltűntek a nap után ők is.

Az asszony csak nézett maga elé mereven gondolat nélkül, az alkony pedig mintha szürke hamuval hintette volna be. Nem nézett fel akkor sem, mikor az ajtó becsukódott a minden bucsúzó nélkül távozó férfi után.

Ifjusági hírek.

Az oratoriumi emléktábla felállítására kiküldött 10-es bizottság nagy buzgalommal igyekszik a jövő hó 28-án tartandó leleplezési ünnepélyt a szigorú iskolai keret között is minél impozánsabbá tenni. Eddig felkérte megnyitó beszéd tartására: dr. Haendel Vilmos akad. igazgatót, ünnepi beszéd tartására: dr. Ferenczy Gyula prorektort, óda írásra a jeles ifju poetát: Oláh Gábort.

A főiskolában tartandó ünnepélyt megelőzőleg a Nagytemplomban ünnepélyes istenitisztelelet lesz, melyen János Zoltán fog prédikálni. A fölkérttek a lehető legzűsebben tettek eleget a meghívásnak.

A főiskolai ünnepély után a M. I. Ö. T. diszkyűlést tart a Bika disztermében, melyen működésre fölkérték: Rákosi Viktort, Herczeg Ferencet és Szabolcska Mihályt.

Ez utóbbi már meg is ígérte részvételtét. Az ünnepély tehát méltó lesz a nagy idők emlékéhez, reánk nézve is meg lesz üdvös hatása, lesz egy szép emléke az ifjuság együttes működésének a jelen évben is.

Március 15-én Akadémiánk ifjusága, közelebről a M. I. Ö. T. rendezte ősi szokás szerint most is azokat az ünnepélyeket, melyeken az ifjuság, a hájdani márciusi

ifjuság lelkesedésben méltó utódja, a polgársággal együtt ünnepet szentelt ama nagy nap emlékének. Többször felhangzott a „Talpra magyar“ s gyujtó ünnepi beszédek hangzottak, melyek visszavitték lelkünket abba a ragyogó multba.

D. e. az oratoriumban volt istenitisztelelet, melyen nt. Csiky Lajos mondott magasan szárnyaló ünnepi imát. Nagy József tanítóképezdei tanár beszéde után Kun Károly th. szavalt nagy tetszéssel.

D. u. az első ünnepély a főiskolai Petőfi-szobornál folyt e, melyen Vidovich Ernő mély gondolatokkal telt ünnepi beszédet mondott; Kürthy Károly th. szavalt gyujtó lelkesedéssel; a Petőfi dalkör énekelt.

A második ünnepély a kollégium udvarát megtöltő sok ezer hallgatóság előtt folyt le. A főiskolai kántus énekelt. Földessy József th. ünnepi beszédet mondott, szépen jellemezve a jelent, a multat. Majd Hadu Árpád th. szavalata után a kántus éneke zárta be az ünnepélyt.

Harmadik ünnepély a kaszinó előtt folyt le. Az egyesített énekkarok éneke után Tarnóczi Lajos th. mondott lelkes beszédet, mely nemcsak a multon ábrándozott, de beszélt határozott hangon a sivar jelenről, a jelen kötelességeiről. Azután Gerber Béla szavalt a lelkes közönségnek, mely a kántus éneke után szép csendben széteszlott.

A „D. A. A. C.“ házi versenye. Folyó hó 10-én tartotta ez ifju együletünk első bemutató házi versenyt az akadémiai tanárkar s az ifjuság nagyrészenek jelenlétében. Ez első bemutatkozó kielégítette minden várakozásunkat, valóban athlétánk olyan eredményeket értek el, melyek teljesen igazolják a „D. A. A. C.“ életre hivatottságát. Az egész verseny különben egészen házias jellegű volt. A zsűri az akadémiai tanárkARBól állott dr. Jászi Viktornak, a club elnökének elnöklete alatt. A verseny eredményei a következők:

Helyből magasugrás: 1. Vadon Géza 140. 2. Székelyhidy Béla 125. 3. Széchenyi I. 120. — Korlát nyujtó összetett verseny: 1. Tornyai János 15.5. 2. Kalas Ferenc 12.3. 3. Bucsay László 7.1/4. — Sulydobás hosszúugrás összetett verseny: 1. Székelyhidy Béla 11.54+4.40. 2. Mózes István 11.05+4.44. 3. Igyártó Sándor 10.54+4.46. — Sulynyomás kétkézzelel: 50; félkézzelel: 22. 1. Igyártó Sándor 74. 2. Mózes István 73. 3. Székelyhidy Béla 69.

A versenyt Tóth Mihály főgimnáziumi torna-tanár ur vezette nagy szakértelmével és ügybuzgóságával

Electió. Folyó hó 22-én zajlott le az annyi diákvarakozást betöltő ünnepélyes legáció választás. Minden ifju tiszteletes diák szájában ott füstölt a pipa, mintha ez is egyik megnyilvánulási alakja volna az indiánok békepipa szívási kultuszának, de ott volt ám a kulacs is, ami már kétségtelenül az ősi magyar áldomás ivásnak a maradványa. Maga a választás a lehető legnagyobb öröm és élénkség között folyt le. Örvedetes jelenség, hogy az ünnep követet kérő egyházak száma ma már oly nagy, hogy tanítóképző és gimnáziumi tanulók is mehetnek legációba. Találja meg minden legátus választott ünnepkövetségén a hozzáfűzött reményeinek valósulását. Jó succeszust, boldog ünnepeket kívánunk!